

Kościół w Oporowie

Parafia w Oporowie istniała już przed 1310 rokiem. Pierwszy jej proboszcz wzmiankowany jest w źródłach pod rokiem 1378.

Istniejący w tamtych czasach kościół pod wezwaniem św. Marcina i Klemensa był drewniany i pochodził zapewne z wieku XIV. W latach 1564-1584 znajdował się w rękach innowierców. W połowie wieku XVII świątynia ta była już mocno zrujnowana, dlatego około roku 1667 została rozebrana. Istniejący obecnie kościół zbudowany został z fundacji Stanisława z Brina Śmigiełskiego (ówczesnego właściciela wsi). Prace rozpoczęły się w roku 1637 i trwały do roku 1644, kiedy to biskup Bajkowski dokonał jego konsekracji pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Panny Marii. Szczegółowe informacje na temat samej budowy zachowały się w ocalałej do dzisiaj Kronice Oporowskiej, której początki sięgają, tak jak sam kościół, również roku 1637.

Pod względem architektonicznym oporowska świątynia posiada konstrukcję szkieletową z wypełnieniami ceglany, tynkowanymi. Wnętrze zostało oszalowane, wieża i kruchta południowa murowane, otynkowane. Pod częścią kościoła znajduje się krypta. Kościół jest jednonawowy, z tym, że prezbiterium pozostawiono wyższe i niższe od nawy. Od północy znajduje się zakrystia z łóżką kolatorską na piętrze. Przy nawie, od zachodu jest czworoboczna wieża z kruchtą w przyziemiu, od południa - kruchta, od północy - nowsza przybudówka. Do połowy XIX wieku na cmentarzu przykościelnym znajdowała się również drewniana dzwonnica, zbudowana w latach 1704-1705.

Wnętrze obiektu przytłacza swoim mistycyzmem i wszzechobecną barokowością. Ołtarz główny pochodzi z końca XVIII wieku. Znajdują się w nim rzeźby świętych Józefa, Joachima i aniołów, w polu środkowym obraz Matki Boskiej Różańcowej z Dzieciątkiem z około 1640 roku, a w zwieńczeniu obraz św. Stanisława z wieku XVIII. Dwa boczne ołtarze pochodzą z lat 1720-30. Znajdują się na nich rzeźby aniołów podtrzymujących baldachymy nad obrazami; w lewym obraz św. Jana Nepomucena unoszonego do nieba, w zwieńczeniu obraz komunii św. Onufrego; w prawym obraz Anioła Stróża ochraniającego przed szatanem i śmiercią chłopca w stroju polskim z około 1650 roku, w zwieńczeniu obraz św. Rocha z około 1720-1730.

Ambona, ława kolatorska i balustrada przed ołtarzem głównym z końca XVIII. Chrzcielnica datowana jest na drugą połowę XVII wieku. Ma ona kształt muszli wypełnionej wodą, wspartej na delfinie, wynurzającym się z fal morza. Po bokach muszli usytuowano dwie rzeźby aniołów. Na jej pokrywie przedstawiono Chrystusa z pnia drzewa, z okuciami i żelaznymi drzwiczkami, zapewne z wieku XVII oraz świecznik wiszący, dużych rozmiarów, wczesnobarokowy, z około 1640.

Kościół w Oporowie był kilka razy remontowany. Najpoważniejsze zmiany przeprowadzone zostały w roku 1870, kiedy to wnętrze świątyni zostało bardzo poważnie

przeobrażone, przez co duża część wcześniejszego wystroju zniknęła bezpowrotnie. Kolejne remonty miały miejsce w latach 1877 oraz 1952-1954. Wokół kościoła, na powierzchni około 0,18 ha, znajduje się nieczynny już dzisiaj cmentarz grzebalny, którego początki sięgają połowy XVII wieku. Na jego terenie pochowano do końca XVIII wieku (według danych szacunkowych i porównawczych) od 2700 do 3000 osób. Najstarszy udokumentowany pochówek datowany jest na rok 1659 (Stanisław z Brina Śmigiełski - krypta podziemna). Ostatni pochówek wewnątrz kościoła odbył się w roku 1909, kiedy to pogrzebano zmarłego w Wenecji Ignacego Morawskiego. Ostatni pogrzeb na tym cmentarzu odbył się w 2003 roku (pochowano wtedy Elżbietę Dzierzykraj-Morawską). Do dnia dzisiejszego zachowało się na tym cmentarzu 13 nagrobków z wieku XIX oraz 10 z wieku XX. Najstarszy nagrobek (Marianny z Chełkowskich Rogalińskiej) pochodzi z roku 1810. Zachowało się również 6 postumentów i tablic pamiątkowych (z tego 4 w kościelnej kruchcie przy wejściu głównym). Wewnątrz świątyni można oglądać tablicę fundacyjną z portretem trumiennym Stanisława z Brina Śmigiełskiego z 1659 roku.

Parafia w Oporowie terytorialnie była kiedyś dość rozległa. W jej skład do roku 1934 wchodziły (oprócz samego Oporowa): Oporówko, Grabowiec, Drobnin dominium, Bielawy, Kałowo, Nadolnik i Krzemieniewo. Do czasu II wojny światowej kolatorem kościoła był miejscowy właściciel ziemski i to

głównie od niego zależało, kto otrzyma tzw. prezentę na beneficjum proboszczowskie. Było się w tym przypadku o co starać, ponieważ do funkcji proboszcza w Oporowie przywiązana była dość duża własność ziemska. W 1855 roku folwark plebański liczył 243 mórg, oprócz tego ogród, sady i łąki. W tym samym roku na utrzymanie plebana przewidziano 475 talarów 18 srebrnych groszy i 10 fennigów.

Wśród księży pełniących funkcję proboszcza w Oporowie (uchwytych w źródłach) znajdowali się: r. 1378 Piotr, r. 1395 Stanisław, r. 1418-1423 Marcin, r. 1435 Damian, połowa XVII w. Paweł, r. 1667 Andrzej Niedziałkowski, r. 1668 Mathias Korybski, r. 1673 Andreas Oporowicz, r. 1678-1702 Mathias Przybyłowicz, r. 1712 Michał Kapirowski, r. 1723 Franciszek Sobociński, r. 1732 Mathias Lisiecki, r. 1734 Andrzej Burgiewicz, r. 1766 Mathias Nowacki, r. 1793-1834 Józef Chełkowski (późniejszy biskup poznański), r. 1834-1838 Wojciech Niklewski, r. 1838 Tomasz Dembiński, r. 1838-1867 Józef Franke, r. 1867-1886 Władysław Woliński, r. 1886-1923 Antoni Kinowski. Po II wojnie światowej proboszczami byli księża: M. Szczerkowski, H. Lisiecki, E. Reykowski, K. Gawroński. Obecnie proboszczem parafii oporowskiej pozostaje ks. kanonik Czesław Górzny.

Księgi parafialne prowadzone: od roku 1605 (księga chrztów), od roku 1667 (księga zmarłych), od roku 1643 (księga ślubów).

JERZY KOWNACKI

WARTO PAMIĘTAĆ:

16.03.1782 – urodził się w Pudliszkach Józef Ignacy Morawski – referendarz stanu Księstwa Warszawskiego, właściciel Oporowa, współtwórca Kasyna Polskiego w Gostyniu, członek i sekretarz Ligi Polskiej. Zmarł 8.10.1853 roku w Oporowie.

10.03.1945 – otwarta została na nowo po okresie niemieckiej okupacji szkoła w Krzemieniewie. Pierwszym nauczycielem został Bronisław Andrzejewski. Do szkoły zapisano się 119 uczniów.

27.03.1898 – urodził się w Łoniewie Władysław Lester – pierwszy wójt gminy Krzemieniewo, powstaniec wielkopolski, uczestnik wojny polsko-bolszewickiej, rolnik w Krzemieniewie. Zginął 10.03.1941 roku w obozie koncentracyjnym Mauthausen.

27.03.1932 – zmarł w Poznaniu Bolesław Erzepki – urodzony w Pawłowicach 5.07.1852 roku filolog, bibliotekarz, wydawca, sławista i archeolog, profesor honorowy Uniwersytetu Poznańskiego.

28.03.1946 – napaść oddziału "Koścłuszki" dowodzonego przez Marianą Rączkę na posterunek MO w Krzemieniewie. Zginęli wtedy dwaj milicjanci: Zygmunt Schaefer i Kazimierz Kowalczyk.